Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry
Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf

LAUSUNTO 2.12.2020

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi

Viite **HE 234/2020 vp**

Asia: **Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta**

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry (myöh. EKL) kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa lausuntopyynnöstä liittyen hallituksen esitykseen HE 234/2020 vp, jolla muutettaisiin väliaikaisesti kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksiä. EKL esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavat kommentit esitykseen:

EKL kannattaa lämpimästi esitettyä ehdotusta. Mielestämme ylivelkaantuminen on edelleen hälyttävä ongelma Suomessa ja väliaikaislaki tarvitsee jatkoa. Koronakriisin johdosta on monen kotitalouden taloudelliset ongelmat lisääntyneet entisestään. Ongelmat kasaantuvat erityisesti niille väestönryhmille, jotka jo entuudestaan ovat taloudellisesti tiukoilla.

Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvia henkilöitä oli maassamme 640 000, eli 11,8 prosenttia kotitalousväestöstä, vuonna 2018 (Tilastokeskus 12.3.2020). Sosioekonomisista ryhmistä lukumääräisesti eniten pienituloisia oli Suomessa eläkkeensaajien ryhmässä. Vuoden 2018 lopussa heitä oli 217 000 henkeä. Vuoden 2017 lopussa luku oli noin 194 000 henkilöä, joten määrä nousi vuoden aikana hurjasti. Erittäin yleistä pienituloisuus oli Suomessa 75 vuotta täyttäneillä, joista enemmän kuin joka viides (21,6 %) kuului pienituloiseen kotitalouteen.

Kuten esityksessä kerrotaan, on maksuhäiriöisten henkilöiden määrä maassamme korkea, ja se on ollut jatkuvasti nousussa. Suomen Asiakastieto Oy:n rekisterissä 391 800 henkilöllä oli syyskuun lopussa 2020 maksuhäiriömerkintöjä. Syyskuun lopussa vuonna 2019 vastaava luku oli 385 700 henkilöä. Kuluttajat saivat vuoden 2019 aikana yhteensä 1,8 miljoonaa uutta maksuhäiriömerkintää, mikä oli 20 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Asiakastieto Groupin tammikuussa 2019 julkaiseman tiedon mukaan maksuhäiriöisten henkilöiden määrä kasvaa nopeasti yli 65-vuotiaiden ryhmässä. Tuolloin lähes 34 500:lla yli 65-vuotiaalla oli maksuhäiriömerkintä ja määrä oli kasvanut edellisvuodesta yhdeksällä prosentilla.

Hallituksen esityksen tavoitteena on vähentää ylivelkaantumisesta aiheutuvia ongelmia. Laki vastaisi pääosin sisällöltään kuluttajansuojalain väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2020.

EKL kannattaa lain jatkamista ja sen tavoitteita. Alemmalla korkokatolla luotonantajat joutuvat oikeasti tarkastelemaan luotonottajan maksukykyä ja luotottamaan vain sellaisia kuluttajia, joiden osalta luottoriski ei ole liian suuri. Toimimaan siis vastuullisesti siten, ettei lainoja myönnetä ihmisille, joiden maksukyky ei oikeasti sallisi lainan takaisinmaksua.

Holtitonta luotonantoa ei tule mahdollistaa korkealla korkoprosentilla. Nähdäksemme aiemmin luottoja myönnettiin liian helposti, mikä osaltaan johti kotitalouksien ylivelkaantumiseen ja kasvaneeseen maksuhäiriömerkintöjen määrään. Kaikki keinot, joilla voidaan puuttua tähän ongelmaan ovat tarpeellisia. Väliaikaisen lain jatkamisella voidaan osaltaan helpottaa pienituloisten asemaa, mutta se ei yksinään tietenkään ratkaise koko ongelmaa.

Kuluttajaluottojen ja luotonvälittäjien omien palvelujen markkinoinnissa väliaikaisen sääntelyn voimassaoloaikana ilmenneiden ongelmien vuoksi väliaikaista sääntelyä ehdotetaan nyt täydennettäväksi

nykyistä laajemmalla koron nousemista koskevalla varoitusvelvollisuudella. Tällä on tarkoituksena estää mainonta, jossa tilapäistä korkokattoa käytetään markkinointikeinona jättämällä mainitsematta, että korkokatto on vain väliaikainen ja että korko saattaa nousta merkittävästikin lain voimassaolon päättymisen jälkeen. EKL pitää lisäystä erittäin tärkeänä ja kannattaa lain täydentämistä tältä osin.

Esityksessä ehdotetaan myös jatkettavaksi tilapäisesti kuluttajaluottojen ja luotonvälittäjien tarjoamien palvelujen suoramarkkinointikieltoa. Tältä osin tarkoituksena on estää se, että markkinointia kohdistettaisiin päällekäyvin keinoin suoraan kuluttajiin, jotka ovat koronavirustilanteen johdosta taloudellisissa vaikeuksissa. Esityksen mukaan suoramarkkinointikielto ei kuitenkaan estäisi kertomasta kuluttajalle tavaraa tai muuta kulutushyödykettä markkinoitaessa tai hyödykkeen oston yhteydessä mahdollisuudesta rahoittaa kyseinen hyödyke luotolla.

Suoramarkkinointia kohdennetaan usein heihin, jotka ovat jo aiemmin joutuneet turvautumaan korkeakorkoiseen luottoon ja ovat siten alttiita taloudellisten vaikeuksien nopeaan korjaamiseen uudella luotolla. Tämä uhka kohdistuu erityisesti pienituloisiin ja altistaa ongelmien syvenemiselle. Saamamme palautteen mukaan ikäihmiset kokevat edellä mainitun kaltaisen päällekäyvän markkinoinnin usein hyvin ahdistavaksi.

EKL pitää hyvänä väliaikaislain jatkamista myös edellä mainituilta osin. Mielestämme tämän väliaikaisen rajoituksen lisäksi kaikkea kuluttajaluottojen markkinointia tulee tarkastella kriittisesti tarkemmin myöhemmässä vaiheessa. Hallitusohjelmassakin kiinnitetään huomiota myös kuluttajaluottojen aggressiiviseen markkinointiin ja sitä halutaan hillitä.

Taloudellisissa ongelmissa painiville tulisi olla tarjolla talous- ja velkaneuvontaa helposti sekä muita vaihtoehtoja lainan saamiselle kuin korkeakorkoiset luotot. Kuntien tarjoama sosiaalinen luototus tulisi mielestämme ehdottomasti valtakunnallistaa ja saattaa siten kaikkien pienituloisten saataville tasapuolisesti. Näin toteutettaisiin myös hallitusohjelman kirjauksia, joiden mukaan hallitus toimii tehokkaasti ylivelkaantumisen ja siihen liittyvien ongelmien vähentämiseksi ja parantaa talous- ja velkaneuvonnan saatavuutta. Tärkeää on myös kansalaisten talousosaamisen ja talouden hallinnan parantaminen kaikissa ikäryhmissä.

Helsingissä 2.12.2020

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Timo Kokko
toiminnanjohtaja